

Nærpolitireformen og det forebyggende arbeidet

en teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2016

Kand.nr : 490 & 398

Antall ord: 7332

Innledning	2
Problemstilling og avgrensning.....	3
Oppgavens oppbygning.....	4
Begrepsavklaring/Sentrale begreper	4
Metode	6
Litteraturinnhenting.....	7
Vår forforståelse	8
Hoveddel	8
Bakgrunn og utvikling	8
Politiets forebyggende arbeid.....	10
Lokalorientert politiarbeid og lokal forankring	12
Tidligere erfaringer	14
Det sentrale nærpoliti – et paradoks?	15
Muligheter og utfordringer for det forebyggende arbeidet	16
Avslutning	20
Litteraturliste.....	22

Innledning

«Et sentralisert nærpoliti er en selvmotsigelse som bare bekrefter den enorme avstanden mellom skrivebord og virkelighet.» (Nilsen, 2015)

Kraftsalven er ført i pennen av tidligere lensmann Einar J. Nilsen i et leserbrev til Rana blad. Han peker på det åpenbare. Det er en motsetning mellom det å være sentralt - og det å være nært. Allikevel har nyanser en tendens til å forsvinne i debatten. Nyansene erstattes av sort og hvitt. For om det er en motsetning mellom nærpolitireformen og nærpolitimodellen er ikke nødvendigvis like åpenbart. Dette ønsker vi å utforske i denne oppgaven.

Samfunnet er, og vil alltid være i endring. Spesielt globaliseringen og den teknologiske utviklingen de siste tiår har gitt nye muligheter for kriminalitet. Politiet må tilpasse seg utviklingen. Det er en forutsetning for politiets legitimitet at etaten oppfyller kravene samfunnet stiller, og at politiet lykkes i å skape trygghet i samfunnet. I lys av den omfattende kritikken politiet måtte tåle etter terrorangrepene 22. juli, var det nødvendig med en helhetlig gjennomgang for å analysere utfordringene i norsk politi. Politianalysen ble lagt frem i 2013. På bakgrunn av forslagene fremsatt i denne ble nærpolitireformen utarbeidet og vedtatt i 2015, etter et forlik mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Dette viser at reformen har bred politisk tilslutning.

Vårt fokus i oppgaven vil være nærpolitireformens innvirkning på det forebyggende politiarbeidet. Politiet har tradisjonelt vært desentralisert, og mange mener politiets styrke nettopp har vært integrasjonen i lokalsamfunnene. Det er også på dette området nærpolitireformen har vært kontroversiell. Flere steder er frykten stor for at den lokalorienterte nærpolitimodellen ikke vil kunne komme til sin rett dersom det lokale lensmannskontoret legges ned.

Dette er en debatt vi har fulgt med stor interesse. Både igjennom uformelle samtaler i lunsjen på politihøgskolen, men også igjennom faglige diskusjoner og oppgaver. Vi var begge i praksis ved hvert vårt mellomstore lensmannskontor med om lag 15 ansatte. Flere ganger opplevde vi hvordan de erfarne tjenestepersonene sin lokal- og personkunnskap var viktig i konkrete saker. Vi opplevde hvordan vi som lokale tjenestemenn hadde et godt forhold til de fleste lokale

kriminelle, og så hvordan dette ga synergier i det forebyggende arbeidet. Vi så at de fleste ansatte på lensmannskontoret var på fornavn med det lokale barnevernet, ressurspersoner på skolene, kommunens ruskonsulenter og andre lokale samarbeidspartnere.

Imidlertid opplevde vi også hvordan lensmannskontoret hadde begrenset kapasitet til å gå i dybden i de utfordringene bygda hadde. Det hele fremsto til tider tilfeldig, og basert på den enkelte tjenestepersonens interesse og tiden han hadde til rådighet. Utallige ganger opplevde vi at gode intensjoner ble spist opp av hverdagens gjøremål og overordnende prioriteringer.

Flere tjenestepersoner var i hovedsak skeptiske til omorganiseringen som alle så komme. Hvordan kunne en analytiker flere mil unna vite hvem av de lokale ungdommene som hadde behov for oppfølging? Dette fikk oss til å undre. Hvordan vil det påvirke bygda hvis lensmannskontoret legges ned? Ikke minst, hvordan vil det påvirke den polititjenesten politiet leverer til innbyggerne i bygda?

Problemstilling og avgrensning

Vi vil i lys av nærpolitireformen, og den følgende sentraliseringen av politiet, forsøke å besvare hvordan dette kan påvirke politiets forebyggende arbeidet – med fokus på det publikumsrettede politiarbeidet. Problemstillingen er som følger:

Hvilken innvirkning har nærpolitireformen på det forebyggende arbeidet?

Problemstillingen søker svar på om det nødvendigvis er en motsetning mellom det å være sentralisert og lokalorientert i det forebyggende arbeidet. Fokuset retter seg mot utvalgte forebyggende strategier, spesielt lokalorientert politiarbeid, personorientert forebygging og kunnskapsstyrt forebygging. Nærpolitimodellen har lenge vært en viktig verdi i norsk politi, og hører under det lokalorienterte politiarbeidet. Andre strategier har vært naturlig å nevne, spesielt for å belyse hvilke muligheter som ligger i fremtidens politi. Politiet har tradisjonelt hatt en sterk lokal forankring. Det er derfor relevant å søke svar på om den lokale forankringen vil bli mindre, og hvilke betydning det vil ha for det forebyggende arbeidet.

Det hører ikke under vårt tema å drøfte andre fordeler og ulemper ved nærpolitireformen. Dette kan blant annet være beredskapshensyn, effektivitet, straffesaksbehandling og økonomi. Man må derfor lese oppgaven med det forbehold at hensyn som ikke behandles i oppgaven kan virke inn i en vurdering av reformen som helhet.

Oppgavens oppbygning

Det vil først i oppgaven bli foretatt en begrepsavklaring. Dette for å kort belyse begreper som vi mener er sentrale for leseren. I en teoretisk oppgave er det teoretiske rammeverket helt sentralt. Vi vil derfor i metodedelen gi leseren innblikk i hvordan vi systematisk har gått til verks for fremskaffe informasjon og litteratur som har blitt benyttet som grunnlag i besvarelsen av denne oppgaven. Denne delen inneholder også en kort kartlegging av vår bevissthet og refleksjon rundt vår for-forståelse. Dette for å kartlegge vår bevissthet i produksjonen av denne oppgaven og vise hvordan vår for-forståelse kan påvirke vår nøytralitet i valg av litteraturinnhenting, analyse og tolkning av teori.

I hoveddelen tar vi for oss teori fra fagområder som er helt sentral for besvarelsen av problemstillingen. Her vil politiets bakgrunn og utvikling bli presentert, noe som vil gi leseren et innblikk og en forståelse av situasjonen som norsk politi nå står ovenfor. Videre vil oppgaven vise til politiets forebyggende arbeid og hvilke ulike forebyggendestrategier politiet jobber etter. Oppgaven tar leseren dypere inn i politiets lokalorienterte arbeid, og hva som kjennetegner dette arbeidet, før den ser på tidligere erfaringer fra lignende omorganiseringer, fra både innland og utland. Avslutningsvis vil oppgaven drøfte hvordan de foreslåtte endringene i nærpolitireformen kan påvirke politiets lokale forankring, og hvordan dette vil påvirke politiets forebyggende arbeid.

Begrepsavklaring/Sentrale begreper

”Lokal forankring”

I mangel på definisjoner i litteraturen, har vi valgt å forholde oss til en definisjon presentert i en mastergradsoppgave ved Politihøgskolen. Den lyder som følger:

”Lokal forankring handler om politiets nærhet til befolkningen. Da ikke bare den fysiske nærheten, men like mye den sosiale nærheten. Lokal forankring handler om politiets kunnskap om lokale forhold, problemer og personer, på samme måte som det handler om befolkningens kjennskap til politiet sitt nærområde. Lokal forankring handler videre om politiets evne til å samarbeide med befolkningen og andre offentlige og private aktører hvis oppgaveportefølje møter ved politiets portefølje. Til slutt handler lokal forankring om politiets tilgjengelighet, dets beredskapsevner og respons, samt deres synlighet og tilstedeværelse i lokalmiljøet” (Loe, 2015, s.7).

” Forebygging”

Lie (2015) definerer forebygging som å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer. Begrepet favner bredt, og omfavner alt fra forebygging av fysiske og psykiske lidelser til forebygging av trafikkuulykker.

” Lokalorientert politiarbeid”

Den internasjonale betegnelsen for lokalorientert politiarbeid er ”community policing”. Dette er en forebyggende politimodell som baserer seg på lokal forankring og samarbeid med publikum. Lokalorientert politiarbeid handler om å skape trygghet og forebygge kriminalitet gjennom å styrke relasjonen mellom politi og publikum. I lokalorientert politiarbeid er nærheten til publikum og samholdet mellom beboerne, i tillegg til å anses som et middel i det kriminalitetsforebyggende arbeidet, også et mål i dette arbeidet (Lie 2015).

” Tillit”

Tillit er et stort ord som blir mye benyttet i spørreundersøkelser uten å nærmere bli definert. Begrepet tillit ligger nært opp til tiltro og tro og det er nærliggende å tenke at disse benyttes om hverandre, og at folks forventninger ligger sentralt. Med ”tillit til politiet” menes en forventning at politiet gjør og oppfører seg på en særskilt måte, og hjelper oss når det trengs. Når man viser tillit handler man i ”god tro”- man vet ikke utfallet av handlingen, men man tar en sjanse (Runhovde, 2010).

”Sentralisering”

Sentralisering betyr ”mot sentrum”, og er det omvendte av desentralisering. Sentralisering er samling av en forvaltnings- eller annen virksomhets ledelse, hos én myndighet (Hansen, 2015).

”Nærpolitiet”

Nilstad (2002) viser til at begrepet nærpoliti er en samlebetegnelse for alle former for lokalbasert polititjeneste. Begrepet innebærer blant annet at politiet er synlig og tilgjengelig i et geografisk avgrenset område og at det er sterke bånd og tillitt mellom politi og befolkning. Prop. 61 (2014-2015) henviser til politiroллеutvalget som mente at «politiets styrke tradisjonelt har ligget i den nære kontakten med befolkningen i lokalsamfunnet».

Metode

Metode stammer fra det greske ordet ”methodos”, og betyr å følge en bestemt vei mot et mål. Dallan (2012) skriver at metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. I følge sosiologen Vilhelm Aubert (gjengitt i Dallan, 2012, s. 111) er metode «en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener det formålet, hører med i arsenalet av metoder».

Sammenholdt med overnevnte vil metode i vår oppgave dreie seg om hvordan vi skal gå frem for å fremskaffe informasjon, hvordan denne informasjonen skal analyseres, og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser. Med andre ord dreier det seg om å samle inn, analysere og tolke data. I denne fasen er det viktig å være kritisk til det materialet man skal benytte seg av, slik at man ikke ”jump to conclusions”, slik som man ellers kan tendensere til i hverdagslivet. Kunnskap om metode vil gjøre det lettere å forstå hvordan forskningen er gjennomført, samt å forholde seg kritisk til forskningsresultater (Johannessen, 2010).

Et skille i samfunnsvitenskapelig metodelære, er skillet mellom kvantitativ og kvalitative metoder. En kvantitativ tilnærming gir oss data i form av målbare enheter (Dallan, 2012). Dette kan for eksempel gjøres ved en spørreundersøkelse med mange representanter, og dreier seg om å telle opp fenomener, altså å kartlegge en utbredelse. Man kan her tenke seg at man sender ut et spørreskjema vedrørende nordmenn sine spisevaner, der undersøkelsen tar sikte på å

kartlegge hva nordmenn spiser på fredager. Slike spørreundersøkelser vil ofte være standardiserte og gjør det mulig å telle opp hva respondentene spiser (Johannessen, 2010).

Som et alternativ eller supplement til en kvantitativ tilnærming, har vi kvalitativ metode. Kvalitativ metode er særlig hensiktsmessig hvis man skal undersøke fenomener som man ikke kjenner særlig godt, som er lite forsket på, og når man søker å forstå fenomener mer grundig. Et godt eksempel på dette vil være et dybdeintervju. En kvalitativ tilnærming er ofte mer tidkrevende, men vil i gitt tilfelle gi et mer detaljert og nyansert informasjonsinnhold vedrørende nordmenn sine spisevaner. Denne formen vil normalt sett ikke kunne telles opp, men i stedet se etter spesielle mønstre, for eksempel en mening eller opplevelse som folk tillegger spisevanene sine (Johannessen, 2010).

Vi har valgt å skrive en teoretisk oppgave. Vi vil derfor benytte oss av allerede eksisterende forskning. Litteraturen vi har innhentet er basert både på kvalitative og kvantitative studier for videre å belyse og diskutere dette opp mot vår problemstilling.

Litteraturinnhenting

Ved innsamling av litteratur har vi benyttet oss av faglige bidrag som har vært mest relevant og pålitelig ut fra vår problemstilling (Johannessen, 2010). Som grunnleggende rammeverk for denne oppgaven har vi benyttet pensum fra blant annet undervisningsmodulene på politihøgskolen ”politi og samfunn” og ”forebygging og metode”. I søken etter litteratur har vi blant annet benyttet oss av bibliotekets søkedatabase ORIA og PIA. Søkeordene vi benyttet i de overnevnte databasene var ”forebygging”, ”sentralisering”, ”desentralisering” og ”lokalsamfunn”, ”politianalysen”, ”nærpolitireformen” og ”lokalorientert”. I tillegg til å ha benyttet oss av disse verktøyene har vi, med god hjelp fra bibliotekets ansatte, funnet frem til sentrale litteraturbidrag. Videre har vi vært i kontakt med Departementenes sikkerhet- og serviceorganisasjon som har bistått med offentlig utredninger og stortingsproposisjoner. Derav blant annet politianalysen, nærpolitireformen, 22 juli rapporten og politirolleutvalget sin rapport. I disse publikasjonene har vi vektlagt områdene som omfatter politiets utfordringer og tiltak, tilknyttet det forebyggende arbeidet.

Videre har vi med kritisk henblikk fått stor hjelp og inspirasjon fra mastergradsoppgaven til Erik Glamstad Loe om ”politiets patruljetjeneste”. Dette er en godkjent mastergradsoppgave fra politihøgskolen, og vi anser derfor dette som en pålitelig kilde.

Alle litteraturbidrag er fortløpende henvist til i oppgaven og litteraturlisten i henhold til apa-standard.

Vår forforståelse

Med forforståelse menes den kunnskapen og oppfatningen om virkeligheten, som vi, svært ofte ubevisst, bruker til å tolke det som skjer rundt oss. Vi har begge hatt et bevisst forhold til vår egen forforståelse. Noe som er helt sentralt da dette forholdet vil kunne påvirke hvordan vi oppfatter omverden og dermed påvirke hvordan vi observerer, og hvordan disse observasjonene vektlegges og tolkes (Johannessen, 2010).

Selv om vi begge er politistudenter har vi ulike bakgrunn, og dermed ulike forforståelse. Dette i form av erfaringer og kunnskap vi blant annet har dannet oss i praksisåret, men også i form av livserfaring, tidligere studier, arbeidsforhold og familie. De erfaringene og den kunnskapen vi har opparbeidet gjennom livet har vært viktig å være bevisst på da dette vil kunne påvirke blant annet valg av litteratur, hvordan vi tolker det vi leser og hvordan vi vektlegger dette. Med erfaringer og kunnskap innbefattes også fordommer og meninger som i det bevisste og ubevisste kan påvirke utformingen og bidra til skjevhet i utvelgelse av den data vi benytter og presenterer.

Ved å være bevisst på vår egen forforståelse har vi kunnet tilstrebe å forholde oss så nøytrale som mulig, og være åpne i valg av litteratur og benyttelsen av denne. For som Johannessen et al. (2010) skriver så er det sjeldent en forsker starter med blanke ark og går løs på en undersøkelse helt uten oppfatninger om det som undersøkes, eventuelt hva man forventer av resultater.

Hoveddel

Bakgrunn og utvikling

De overordnede målene for politiet finnes spesielt i politiloven og politiinstruksen. Politiloven § 1 (1995) angir at «politiet gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet skal være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettsikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig». I et globalisert samfunn med raske skifter og verdiendringer er politiet også en viktig bærer av samfunnsnormer (Nilstad, 2005).

Politiets organisering har alltid vært i utvikling. Dette har blant annet skjedd på bakgrunn av samfunnsendringer, kriminalitetsutvikling, mer samkvem over landegrensene, et mer allment opplyst folk, og ikke minst krav om et politi som skal være enda mer effektiv og fungerende som et ledd i samfunnets innsats for å skape trygghet for hver enkelt (Nilstad, 2005). Historien til politiet skriver seg tilbake til 1200 tallet. Oppgavene til lensmennene på den tiden var allsidige og besto blant annet i å kreve inn kongens inntekter, administrere rettspleien og lede militærforvaltningen. I 1859 ble det som regnes som Norges første politikorps opprettet i Christiania, med det Engelske politikorps som forbilde. 1894 reformen samlet politiet under en felles ledelse, mens organiseringen av politidistriktene har røtter tilbake til 1500 tallet. Tradisjonelt har etaten vært desentralisert med sterk lokal autonomi. Norge fikk sin første politilov i 1927, og frem til 1937 var politiet en blandet etat med delvis kommunal og delvis statlig styring (Nilstad, 2000).

I 1976 ble det nedsatt et politirolleutvalg med mandat om å utrede politiets rolle og oppgaver. Utvalget utformet 10 prinsipper som skulle ligge til grunn for politiets oppbygning, virksomhet og rolle i samfunnet. I 2001 gikk politiet fra 54 til 27 politidistrikter igjennom implementeringen av politireform 2000. Reformen ga også føringer for en enhetlig ledelse av politiet, og har av mange blitt omtalt som en sentraliseringsreform. Til tross for at man hadde opplevd store endringer i samfunnsforhold og kriminalitet siden politirolleutvalget utformet de ti grunnprinsippene, ble de videreført i politireform 2000 og også lagt til grunn for utviklingen av fremtidens politi (Nilstad, 2005).

Etter terrorangrepene 22. juli 2011, måtte politiet tåle sterk kritikk. Som følge av dette nedsatte regjeringen et utvalg for å analysere utfordringene i norsk politi. I 2013 presenterte utvalget Politianalysen, som pekte på flere sentrale utfordringer i politiet. Utfordringene knyttes til oppgaver og prioriteringer, samhandling og koordinering, utviklingsarbeid, kvalitet og organisering. Et av hovedpunktene i anbefalingen var at «politiet bør få en struktur og

organisering som frigjør politikraft til kjerneoppgavene, muliggjør nødvendig spesialisering og legger til rette for bedre styring» (NOU 2013:9, s. 23).

Videre pekte Politianalysen på at de 27 politidistriktene var forskjellige, og at mange ikke hadde tilstrekkelig befolknings og kriminalitetsgrunnlag til å etablere god kvalitet på blant annet beredskap og spesialistfunksjoner. Politianalysen anbefalte en regionmodell med seks politidistrikter, og en reduksjon i antall tjenestesteder fra 354 til om lag 210 (NOU 2013:9). Nærpolitireformen ble vedtatt i stortinget i 2015, og trådte i kraft 1 januar 2016. Antall politidistrikter ble redusert fra 27 til 12.

Politiets forebyggende arbeid

Politiets samfunnsrolle som hovedleverandør av trygghet, medfører at borgerne knytter forventninger om at politiet skal beskytte oss og redusere kriminaliteten. Disse forventningene fører til at politiet til stadighet må finne måter å trygge en befolkning som opplever seg og reelt sett er trygge (Lie, 2015).

Begrepet ”forebygge” vil si å være i forkant, og på den måten forhindre at noe uønsket skjer. Begrepet favner bredt, og uten en kontekst er betydningen nok så vag. Dens vage og assosierte forbindelse med det ”gode” har gitt begrepet popularisert status. Dette har blant annet ført til at begrepet benyttes for å legitimere prioriteringer på det politiske felt. For forebygging kan jo handle om alt. Alt fra fysiske og psykiske lidelser, til forebygging av trafikkulykker. I denne sammenheng vil begrepet handle om å forhindre at kriminalitet skjer, altså kriminalitetsforebyggende arbeid (Lie, 2015).

Det er bred politisk enighet om at kriminalitetsforebygging er politiets viktigste oppgave. (Nilstad, 2005). Målformuleringene i politiloven og politiinstruksen gir mål både for den proaktive og den reaktive siden ved politiets arbeid, men politiinstruksen §2-1 (1990) trekker frem det forebyggende som politiets fremste oppgave: «(...) I ethvert tilfelle gjør politiet best nytte for seg hvis det på forhånd lykkes i å forebygge eller avverge et lovbrudd eller ordensforstyrrelse (...)». Lie (2015) viser til at alle som arbeider i politiet, uavhengig av ansvarsområde, skal ha som mål å forebygge kriminalitet.

Ved å ha en unyansert tilnærming til kriminalitetsforebyggende arbeid kan det føre til en oppfatning av at «alt politiet foretar seg er forebyggende». For som Lie (2015) skriver, handler forebygging av kriminalitet blant annet om å snu en skjevutvikling for å unngå lovbrudd. Det handler om å gjøre en forskjell, og bidra til å gjenskape tryggheten og livskvaliteten for folk. Det handler om å være tilgjengelig i lokalmiljøene og å samarbeide med publikum og samarbeidspartnere. Det forebyggende arbeidet skal være kunnskapsbasert. Liv Finstad, (gjengitt i Lie, 2015) viser til at kunnskapsbasert politiarbeid går ut på å systematisere erfaringer og å benytte annen type kunnskap enn sin egen. Prioriteringer, valg av strategi og beslutning om iverksettelse av tiltak bør bero på en strategisk analyse, ved å gå metodisk til verks. Dette for å sikre langsiktige strategier, som er tilpasset politidistriktets utfordringer fremfor å la andre grupper sette dagsordren. Dette sikrer kontinuitet i det forebyggende arbeidet. Politiet bør utvikle analyser både på distriktsnivå og på lokalt nivå. Statistikk er nøkternt og objektivt, og er dermed ansett som sannere enn annen type kunnskap. Den erfaringsbaserte kunnskapen som hver enkelt tjenesteperson har opparbeidet seg igjennom sin erfaring, har også en plass i det kunnskapsstyrte arbeidet, men erfaringene må systematiseres og analyseres for å komme frem til beste mulige praksis (Lie, 2015).

Det dras et skille mellom flere ulike strategier innenfor politiets kriminalitetsforebyggende arbeid. Det er derfor viktig å ha et bevisst forhold til hva man gjør og hvorfor. Ved å ha en bred tilnærming til fagfeltet, men samtidig en bevissthet omkring hvor man befinner seg i det forebyggende landskapet, vil man være mer effektiv. I den videre lesning, er det viktig at man ikke forstår de ulike strategiene for forebygging av kriminalitet som isolerte strategier. Ved forebygging av kriminalitet vil det ofte være hensiktsmessig med en kombinasjon av de ulike strategiene, og best mulig forebyggende praksis oppnås når tiltakene skreddersys til den konkrete utfordringen man står ovenfor (Lie, 2015).

Det å bidra til å snu en uheldig utvikling hos en person kan være forebyggende, og vi sier da at forebyggingen er personorientert. Denne strategien tar sikte på å påvirke de bakenforliggende årsakene til at en person begår lovbrudd, ved å iverksette tiltak mot årsakene. Årsaken til lovbrudd er ofte komplekse og sammensatte, og tiltakene som må til for å forebygge kriminalitet, må derfor være mangfoldige. Personorientert forebygging retter seg i hovedsak mot barn og ungdom, for å forhindre at de begår lovbrudd, i motsetning til tidligere hvor politiet ofte rettet sin forebyggende virksomhet mot ungdom generelt. Risikofaktorer kan være ungdom

som er en del av miljøer som er utprøvende til rus, kriminalitet og annen risikoatferd. Det personorienterte arbeidet tillegger derfor politiet en viktig rolle i å analysere ungdomsmiljøer, identifisere risikoatferd og henvise til de rette hjelpeinstansene. Mye av dette arbeidet gjøres i praksis gjennom politiets oppsøkende arbeid i ungdomsmiljøene, kontaktetablering og relasjonsbygging med ungdom i risikozonen. I de senere år har fremveksten av et tverrfaglig samarbeid i lokalmiljøet mellom skole, fritidssektor og politi, styrket innsatsen ytterligere (Lie, 2015). Blant annet gjennom SLT-samarbeidet, som er en samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak som sikrer at de tiltakene som finnes i kommunen og politiet, blir mer samkjørte og målrettede (Det kriminalitetsforebyggende råd, 2015).

En annen strategi i det kriminalitetsforebyggende er situasjonell forebygging. Denne strategien innebærer å begrense muligheten for å begå kriminalitet i en konkret situasjon fremfor å påvirke de bakenforliggende årsakene til at kriminalitet oppstår. Forenklet så handler denne strategien om å forebygge kriminalitet gjennom utforming av fysiske områder og ved bruk av anordninger som blant annet gjerder, låser, alarmer, skilting og lyssetting (Lie, 2015).

Problemorientert politiarbeid, forkortet POP, er en helhetlig arbeidsmetode, ment for å gjøre politiet mer effektivt i arbeidet for å forebygge og redusere kriminalitet. Herman Goldstei, som er grunnlegger av POP ønsket å effektivisere politiarbeidet ved å rette oppmerksomheten mot å forebygge kriminalitet fremfor å reagere på at et lovbrudd har skjedd. POP handler om å analysere problemområder og ut fra analysene skreddersy tiltak som skal redusere problemene. Metoden krever lokalt samarbeid da denne er orientert mot å involvere lokalsamfunnet og en ansvarliggjøring av publikum. Gjennom analyser kan politiet identifisere de aktørene som hadde mulighet til å påvirke de bakenforliggende årsakene til at kriminalitet oppstår. På denne måten gjøres publikum og samarbeidspartnere til «problemeiere» slik at politiet ikke blir eneeiere på å forebygge problemet.

Lokallorientert politiarbeid og lokal forankring

Lokallorientert politiarbeid er en forebyggende politimodell som baseres på lokal forankring og samarbeider med publikum. Denne politimodellen handler om å forebygge kriminalitet og skape trygghet, gjennom å styrke samarbeidet mellom politi og publikum. Politimodellen har sin opprinnelse fra USA på 1960-tallet og omtales som «community policing». Modellen ble

utviklet som en respons på det dårlige forholdet i storbyene mellom etniske minoriteter og politiet, og var ment for å gjenopprette og forberede tillitsforholdet. (Lie, 2015). Bayley (gjengitt i Tilley, 2008 s.378) peker på kjerneelementene i Community policing, som er: «Consultation, adaptation, mobilisation and problem solving (CAMPS)» Politiet involverer lokalmiljøet, tilpasser seg ved å være desentralisert, samt å ha tilhørighet og ansvar ovenfor lokalmiljøet. Lokalmiljøet mobiliseres for å bringe kriminalitetsproblemer på dagsorden, og problemer bli identifisert og forebyggende tiltak iverksatt.

I Norge og Skandinavia omtales ofte dette som nærpolitimodellen. Blant de ti grunnprinsippene lansert av politirolleutvalget, finnes blant annet prinsippene om at politiet skal ha et sivilt preg, være desentralisert og integrert i lokalsamfunnet (St.meld. nr. 42 (2004-2005). Nilstad (2005) viser til at dette er kjernen i nærpolitimodellen og danner grunnlaget for samspillet mellom politi og publikum. På tross av å være et statlig enhetspoliti, har den lokale forankringen og en desentralisert organisering vært førende for utviklingen av lensmannskontorer og lokale politistasjoner (Lie, 2015).

Lie (2015) viser til at lokalorientert politiarbeid kan defineres ut i fra fire sentrale kjennetegn. Det første kjennetegnet er at politiet sitt arbeid er desentralisert. Det vil si at politiet er forankret i lokalmiljøet og beslutningene fattes av politibetjenter med inngående kunnskap til de lokale forhold. Det andre kjennetegnet er samarbeid med lokalsamfunnet. Publikum er her politiets viktigste samarbeidspartner og de involveres i arbeidet for å bekjempe kriminaliteten i lokalmiljøet. Dette krever at politiet er åpne for de problemer publikum definerer som relevante. Det tredje kjennetegnet er lokal analyse. Lokalkunnskapen ligger til grunn for en kunnskapsbasert forebyggende tilnærming. Det fjerde kjennetegnet er opplevd trygghet. Politiet skal ikke bare forebygge kriminalitet, men arbeide for å redusere publikum sin opplevde utrygghet og frykt for å bli utsatt for kriminalitet.

En forutsetning for at politiet skal samarbeide godt med lokalsamfunnet er at befolkningen har den nødvendige grad av tillitt til politiet. Politiet nyter generelt stor tillitt i befolkningen. Vi snakker da om institusjonell tillitt. Den personlige tillitten, eller relasjonell tillitt er den som opparbeides mellom den enkelte polititjenesteperson og publikum. Gode enkeltmøter med politiet vil både styrke den relasjonelle tilliten, men også virke på den institusjonelle tilliten den enkelte har til politiet. En forutsetning for gode enkeltmøter mellom politi og publikum er at

politiet er tilstede (Egge & Ganapathy, 2012). Enkelte grupper kan ha dårlige erfaringer med politiet. For politiet vil det i denne sammenhengen være viktig å være tålmodig og informative i sitt arbeid med å inkludere befolkningen i aktivt samarbeid (Lie, 2015). Naturligvis må også politiet oppfylle sine forpliktelser ovenfor samfunnet for at samfunnet skal ha den nødvendige tillitt til politiet (Andenæs & Fliflet, 2006). Et av hovedargumentene bak å utvikle det lokalorienterte politiarbeidet var å skape økt trygghet i lokalsamfunnet (Lie, 2015).

Tidligere erfaringer

I Follo ble det i 2010 gjennomført en prøveordning som handlet om å slå sammen lensmannskontorer og politistasjoner i 13 kommuner innenfor Follo politidistrikt og erstatte dem med to politistasjonsdistrikter. Agenda Kaupang har evaluert prøveordningen. Evalueringen baserer seg blant annet på intervjuer, medarbeider og publikumsundersøkelser (Hoff og Helgesen, 2012). Vi velger å trekke frem resultatene som er relevante for å belyse politiets lokale forankring før og etter omorganiseringen.

Befolkningens generelle tillitt til politiet har økt etter omorganiseringen. Det samme har befolkningens tillitt til at politiet «er der det skjer, når det skjer» (Hoff og Helgesen, 2012 s.24). Imidlertid mener flere av kommunene at nedleggelsen av lensmannskontorene har ført til at politiets lokalkunnskap om usentrale strøk i politidistriktet er borte. Det er påpekt at mindre synlig politi her har ført til en oppblomstring av enkelte rusmiljøer. Videre savner de fleste kommunene at politiet er tilstede i ungdomsmiljøene og på skolene (Hoff og Helgesen, 2012).

I Danmark har politiet vært gjennom en lignende reform og omorganisering som Norge nå står ovenfor. Danmark var, i likhet med Norge, før reformen etablert etter nærpolutimodellen. Denne kjennetegnes med et lokalt forankret politi som hadde god kjennskap til lokale forhold med sine 54 politidistrikter. Som følge av reformen og omorganiseringen ble antall politidistrikter redusert fra 54 til 12 (Loe, 2015).

Parallelt med omorganiseringen utførte Flemming Balvig m.fl. en omfattende evaluering av politireformen, som ble presentert i boken «Verdens beste politi». Resultatene viser blant annet at det danske politiet fremsto som mer lokalt forankret før omorganiseringen, enn de gjorde i etterkant. Politiets lokale tilknytning, tilgjengelighet og lokalkunnskapen var blitt

vesentlig redusert som følge av sentraliseringen, og det påpekes at politiet var blitt mindre synlig og tilstedeværende i etterkant av reformen. Politiet ble av sine samarbeidspartnere opplevd som mindre oppsøkende og proaktive enn tidligere (Loe, 2015).

Befolkningsundersøkelser viser at tilliten til politiet var stigende helt frem til omorganiseringen i 2007, hvor den så faller betraktelig. Balvig m.fl. knytter i hovedsak denne tillitssvekkelsen til befolkningen sin misnøye med politiets arbeid i lokalsamfunnet, og en opplevelse av at politiets ressurser var fjernet fra lokalsamfunnet (Loe, 2015).

Det sentrale nærpoliti – et paradoks?

Forholdet mellom sentralisering og lokalt forankret politi har stadig vært gjenstand for politisk og politifaglig debatt. Politirolleutvalget la til grunn at det er en indre sammenheng mellom de ti grunnprinsippene, og at de sammen utgjør nærpolitimodellen, eller det som av mange er omtalt som politiets verdigrunnlag (Nilstad, 2005). Nærpolitimodellen var en respons på at sentraliseringen i etterkrigstiden fikk utilsiktede virkninger, hvor avstanden mellom politi og publikum ble større og man mistet lokal forankring (Lie, 2015).

Av forslagene i politianalysen var det i hovedsak sammenslåing av politidistrikter og nedleggelse av tjenestesteder som ble kontroversielt. Naturligvis fordi dette berører mange mennesker i distriktene, men kanskje også fordi det dypest sett rører ved politiets verdigrunnlag? Nettopp dette spørsmålet stilte Høgskolelektor ved politihøgskolen, Birgitte Ellefsen i en kronikk i Dagsavisen. Hun viste blant annet til at de ti grunnprinsippene ikke var nevnt i politianalysen, mens ordet «effektivt» var nevnt 450 ganger (Ellefsen, 2013).

Utvalget bak politianalysen hevder på sin side at politiets desentraliserte struktur er «et reelt hinder for politiets mulighet til å drive effektiv forebygging, sikre lov og orden og tilby en god polititjeneste lokalt» (NOU 2013:9, s. 98). Utvalget pekte på at de 27 politidistriktene var svært forskjellige, og at mange ikke hadde tilstrekkelig befolknings og kriminalitetsgrunnlag til å etablere god kvalitet på blant annet spesialistfunksjoner (NOU:2013:9).

Høringsuttalelsene til politianalysen ga i hovedsak støtte til færre politidistrikter, men det var ulikt syn på antall. Spesielt var kommunene skeptiske, og flere kommuner argumenterte for å beholde tjenestesteder i sitt område (Prop. 61 LS, 2014-2015). Noe som spesielt går igjen i

høringsuttalelsene er en bekymring om hvordan en sentralisering vil påvirke politiets lokale forankring og kontakt med innbyggerne, politiets lokalkunnskap og det forebyggende arbeidet. Politiets fellesforbund uttaler blant annet:

«Et sentralt spørsmål som vi ikke kan se analysen gir svar på er hvordan bortfall av det tradisjonelle nærpolitiet gjennom en desentralisert struktur skal erstattes. Dette dreier seg om politiets evne til å skape trygghet basert på nærhet, tillitt og omdømme» (Prop. 61 LS, 2014-2015, s. 73).

Muligheter og utfordringer for det forebyggende arbeidet

Nærpolitireformen legger altså opp til en sentralisering av politiet. Det ligger en forutsetning om at flere små tjenestesteder skal slås sammen, blant annet for å oppnå et større fagmiljø og et mer kunnskapsstyrt politiarbeid. Den lokale forankringen har tradisjonelt blitt trukket frem som en styrke ved norsk politi, og reaksjonene på nærpolitireformen viser at mange frykter at den vil svekkes ved en sentralisering. Det kan tenkes at blant annet målrettede patruljestrategier og faste kontaktpersoner kan bidra til å opprettholde den lokale forankringen, allikevel er det mye som tyder på at den vil bli mindre uten fysisk tilstedeværelse i form av et lensmannskontor. Evalueringen av prøveordningen i Follo politidistrikt viste at flere av kommunene mente at politiets kunnskap om usentrale strøk var blitt mindre, og at de savnet politiets tilstedeværelse i ungdomsmiljøene (Hoff og Helgesen, 2012). Erfaringene fra reformen i Danmark viser at politiet har vesentlig mindre lokal forankring nå, enn før reformen ble implementert. Imidlertid bør kanskje verdien av den lokale forankringen nyanseres. I en mastergradsoppgave fra Politihøgskolen hevdes det at lokal forankring ikke kan sies å være et mål i seg selv, men heller et middel for å oppnå bedre polititjeneste (Loe, 2015).

Et lokalt lensmannskontor har mange kontaktflater mot publikum. Det lokale politiet utsteder pass og behandler våpensøknader, gjennomfører bekymringssamtaler med unge og foreldre og avhør i straffesaker. De er på patrulje i bygda, og er tilstede på skoler og ungdomsklubber (Lie, 2015). Videre opplevde vi i vårt praksisår at lensmannsbetjentene også ble brukt som samtalepartner, for et sted å søke råd, vise sitt engasjement og noen ganger søke trøst. Lie (2015) viser til at publikums mulighet til å treffe politiet i udramatiske og rolige situasjoner vil svekkes ved en sentralisering. Nærpolitireformen legger opp til en videreføring og profesjonalisering av SLT samarbeidet og det kriminalitetsforebyggende råd (Prop. 61 LS

(2014-2015). De formelle kontaktflatene videreføres og det er i hovedsak de uformelle kontaktflatene som forsvinner. Hvilken verdi disse uformelle møtene har er kanskje vanskelig å måle. Imidlertid vil vel slike møter bidra til å bygge en relasjon mellom politiet og befolkningen, og dermed styrke tilliten. Egge & Ganapathy (2012) viser til hvordan en relasjonell tillitt både kan være konfliktdempende, samt bidra til å styrke den institusjonelle tilliten.

Konflikten på Menstad er et godt eksempel på hvordan det lokale politiet nøt en større tillit en statspolitiet som ikke hadde lokal forankring. Samfunnsendringene og økonomisk krise på 1930 tallet førte til flere arbeidskonflikter. På Norsk Hydros anlegg i Porsgrunn utløste påstander om streikebryteri demonstrasjoner. Det lokale politiet, med politimester Roll Hansen i front, slo inn på en myk linje og gikk i dialog med demonstrantene. Både Norsk Hydro sin ledelse og Justisdepartementet krevde en hardere linje, og etter hvert ble en styrke fra statspolitiet satt inn mot demonstrantene. Dette førte til krav fra demonstrantene om at alt fremmed politi skulle fjerne seg fra Porsgrunn. Konflikten endte med et kraftig sammenstøt hvor flere politi og demonstranter ble skadd. Militære styrker ble etter hvert satt inn. Politimester Roll Hansen var i det lengste innstilt på forhandlinger (Jor, 1980). Menstad konflikten illustrerer kanskje at et lokalt forankret politi, med tillitt i lokalsamfunnet vil kunne bli oppfattet på en annen måte enn et innsatspoliti som av noen kan bli oppfattet som et instrument for statsmakten. På den annen side kan et politi som i for stor grad fremstår som et politi for lokale interesser, stride mot prinsippet om et enhetspoliti, og i ytterste konsekvens true rettsikkerheten. Jor (1980) viser blant annet til at politimester Roll Hansen var villig til å akseptere en ulovlig demonstrasjon for å unngå en eskalering av konflikten.

Vi har hatt flere interessante samtaler med polititjenestepersoner i forbindelse med denne oppgaven. En av våre samtalepartnere var opptatt av hvordan det lokale politiet kjente de lokale kriminelle, og på den måten løste oppdragene med mindre bruk av makt enn de polititjenestepersonene som kom utenbys fra. Lie (2015) viser til at det er lettere å motsette seg et samarbeid dersom man ikke stoler på politiet. Det kan derfor være slik at den relasjonelle tilliten bidrar til bedre oppdragsløsning, og på den måten forebygge en eskalering av en situasjon, og ytterligere lovbrudd. Imidlertid viser politianalysen til at politiet ikke like ofte som tidligere får nytte av den relasjonelle tilliten under ordensoppdrag. Arbeidstidsbestemmelsene til politiet gir begrensinger i forhold til utførelsen av tjenesten, i motsetning til tidligere hvor

lensmannsbetjentene alltid rykket ut fra hjemmevakt (NOU 2013:9). I lys av dette bør man kanskje nyansere verdien av den relasjonelle tillitten mellom politi og den kriminelle under ordensoppdrag. Man bør i det minste erkjenne at det er flere ganger den ikke vil komme til nytte.

Selv om politianalysen viser til at relasjonell tillit ikke alltid vil komme til nytte i akutte oppdrag, hevder Lie (2015) at den kan være svært viktig i det personorienterte forebyggende arbeidet. I det personorienterte forebyggende arbeidet vil politiet fokusere på ungdom i risikosonen. For politiet handler det ofte om å få innpass, eller i det minste aksept hos disse ungdommene. Slike ungdomsmiljøer er ofte isolerte, og mange innser ikke, eller ønsker ikke hjelp. Politiet kan i flere tilfeller være de eneste voksenpersonene som er tilstede i disse miljøene, men det kan ta tid å oppnå en relasjon med nødvendig grad av tillit (Lie, 2015). Dette erfarte vi under vårt praksisår. Ungdommene traff de samme lensmannsbetjentene når vi patruljerte i bygda, når de var inne til bekymringsamtale og når de var til avhør. Etter sentraliseringen i Danmark ble politiet opplevd mindre proaktive og oppsøkende enn tidligere (Loe, 2015). Lie (2015) viser til at for store patruljeområder kan føre til at politiet blir et innsatspoliti. Erfaringene fra vårt praksisår viste den samme tendensen. De gangene politiet var tilstede i bygda var det i hovedsak de gangene det lokale politiet var på vakt. De gangene politi fra andre kontorer var tilstede var i hovedsak når noen ringte og ba politiet om hjelp. Hvordan vil man kunne bygge en relasjon til ungdom dersom man kun møtes i konfliktsituasjoner?

En relasjonell tillitt vil ofte også gjøre det lettere å ta kontakt. Dette gjelder både for politiet og for publikum (Lie, 2015). Egge & Ganapathy (2012) viser også til at en vanlig fotpatrulje ikke er tilstrekkelig for å skape tillitt mellom politiet og befolkningen. Det kreves en aktiv form for kontaktetablering, spesielt ovenfor grupper av befolkningen som har lav tillitt til politiet. Imidlertid fordrer denne arbeidsmetoden et bevisst forhold til hvem man ønsker å ta kontakt med og hvorfor. Det er viktig at ikke det aktive oppsøkende arbeidet har karakter av det Liv Finstad betegner som «stopp og sjekk». Ved denne tilnærmingen vil utvalget som kontrolleres, og hensikten med kontrollen i stor grad baseres på den enkelte politibetjents forforståelse. Politiets erfaringsbaserte utvelgelse kan i slike tilfeller føre til en systematisert skjevhet (Finstad, 2000). Men andre ord kan noen ungdommer oppleve at de til stadighet blir stoppet av politiet. Utvelgelsen Finstad trekker frem er altså basert på den enkelte tjenestemanns erfaring. På bakgrunn av dette kan man si at utvelgelsen i mange tilfeller vil være nokså tilfeldig. På den

ene siden kan noen ungdommer oppleve å få uforholdsmessig mye oppmerksomhet fra politiet, mens andre kan unngå politiets oppmerksomhet. Kanskje kan det være slik at det erfaringsbaserte blikket til den lokale polititjenestepersonen fører til at noen av de lokale ungdommene blir hyppigere kontrollert enn hva de ville blitt av et politi som baserte sin patruljestrategi på en kunnskapsbasert analyse av kriminalitetsutfordringene i bygda?

Politianalysen peker på nettopp kunnskapsbasert arbeid som et viktig suksesskriterium for å levere en god forebyggende tjeneste. Prioriteringer, valg av strategi og beslutning om iverksettelse av tiltak bør bero på en strategisk analyse. Politianalysen viser videre til at analyse sjelden er etterspurt som beslutningsgrunnlag (NOU 2013:9). Nærpolitireformen trekker frem viktigheten av lokal analyse i det forebyggende arbeidet. Gode analyseprodukter vil sikre en felles forståelse hos politiet og en likebehandling ovenfor de som utsettes for kontroll eller ekstra oppmerksomhet fra politiet (Prop. 61 LS 2014-2015).

Er det nødvendigvis noen motsetning mellom det erfaringsbaserte og det kunnskapsstyrte? Tradisjonelt har politikulturen vist motstand mot det akademiske. Lie (2015) går langt i å antyde at det foreligger en indre konflikt mellom det kunnskapsstyrte og den erfaringsbaserte retningen. Dette er noe en av oss fikk et innblikk av under praksisåret. En av lensmannskontorets tjenestepersoner deltok i et sentralt styrt POP prosjekt. I etterkant sa han noe sånn som «tenk å bruke så mye tid på å finne ut noe jeg allerede vet». Utsagnet er etter vårt syn illustrerende for følgende refleksjon. Den lokale forankringen fremstår nødvendig for den erfaringsbaserte analysen hver enkelte tjenesteperson foretar seg i det daglige, men man kan tenke seg flere tilfeller der den ikke får kommet til sin rett. Problemet, slik politianalysen ser det, er at arbeidsformen er tilfeldig. Det er opp til den enkelte tjenesteperson å holde oversikt, og hans oppfatning av problemer, interesser og valg av fokusområder kan ha direkte innvirkning på prioriteringene som blir gjort (NOU 2013:9)

I en mastergradsoppgave fra politihøgskolen vises det til et annet poeng som nyanserer verdien av lokal forankring. Den lokale forankringen fungerer godt i de tilfellene de kriminelle aktørene også er godt kjent i lokalmiljøet. I de tilfellene hvor de kriminelle ikke bor i lokalsamfunnet, eller har lokale tilknytninger, er det ikke alltid den lokale forankringen er nok til å fange opp hva som er i ferd med å skje. I mastergradsoppgaven, hvor det blant annet er gjennomført kvalitative intervjuer, uttalte en av informantene; «Et lensmannskontor som selv hevder at de

kjenner lokalsamfunnet ned til fingerspissene, de kjenner i stor grad de gamle traverne (...) men de er ikke innstilt/kalibrert på den mobile kriminaliteten» (Loe, 2015 s. 64). Det er altså ikke slik at lokal forankring bidrar til å forebygge all form for kriminalitet. Der man ved ordensoppdrag er avhengig av at en lokalkjent tjenesteperson rykker ut for at den lokale forankringen skal gi synergier, er man i alle tilfelle også avhengig av at den kriminelle er tilknyttet lokalsamfunnet.

Politianalysen viser til at globalisering og teknologi gir nye muligheter for kriminalitet og det skaper et behov hos politiet for tilstrekkelig spisskompetanse for å håndtere et kriminalitetsbilde som er sammensatt og internasjonalt (NOU 2013:9). Imidlertid trenger det nødvendigvis ikke å være noen motsetning mellom å ha god analyse og etterretningskapasitet, og samtidig være tilstede i lokalmiljøet, og sannsynligvis har både kunnskapsstyrt og erfaringsbasert politiarbeid en plass i fremtiden. Den amerikanske professoren Mark Moore (gjengitt i Myhre Lie, 2015) mener at politiarbeid er for komplekst til at man kan forvente at én metode vil løse alle problemer. Mangfoldet av kriminalitet fordrer et bredt spekter av metoder, og han mener det bør være plass for både forskere og praktikere for å sikre en god polititjeneste.

Avslutning

Vi har i denne oppgaven vist til sentral teori for å få en forståelse for helheten og nyansene i det forebyggende arbeidet. De ulike forebyggende strategiene kan forstås som deler av en helhet, hvor valg av strategi og metode vil avhenge av hvilket problem man ønsker å angripe. Videre viser oppgaven til hvordan politiet alltid har vært i utvikling, med sentralisering som den kanskje tydeligste tendensen.

Oppgaven har drøftet hva lokal forankring er, og hvilken betydning den har for det forebyggende arbeidet. Hvor stor grad av lokal forankring som er nødvendig er det vanskelig å gi noe svar på ved hjelp av teorien. At noe av den lokale forankringen tapes dersom et lensmannskontor legges ned finnes det imidlertid god dekning for å påstå. Oppgaven har derimot pekt på flere sider ved det forebyggende arbeidet hvor lokal forankring ikke nødvendigvis har så stor betydning. Dette må sees i sammenheng med den forebyggende teorien, hvor oppgaven peker på at en strategi alene ikke nødvendigvis er nok til å forebygge kriminalitet. Når vi derimot snakker om nærpolutimodellen, det lokalorienterte og

personorienterte forebyggende arbeidet har vi vist til tilfeller hvor den lokale forankringen er nødvendig. Noe av tapet av lokal forankring kan nok kompenseres, blant annet ved målrettede patruljestrategier, og egne kontaktpersoner for ulike samarbeidspartnere, og kanskje også egne kontaktpersoner for ungdom i risikozonen.

Videre har oppgaven drøftet hvordan kunnskapsstyrt politiarbeid har en sentral plass i fremtidens politi. Nærpolitireformen legger til grunn at også det forebyggende arbeidet skal bli ytterligere kunnskapsstyrt, og at tiltak skal bero på analyse. Videre viser vi til at det tilsynelatende foreligger en konflikt mellom den erfaringsorienterte og den kunnskapsstyrte retningen. Lokal og personkunnskap står sentralt hos den erfaringsorienterte. Å opparbeide seg slik kunnskap fordrer naturlig nok en stor grad av lokal tilhørighet. Imidlertid har vi vist til at en slik form for kunnskap kan resultere i prioriteringer basert på den enkelte tjenstepersons oppfatning og at politianalysen peker på at resultatet kan bli at tjenesten som leveres blir tilfeldig. Et av grunnprinsippene er nettopp at politiet skal være et enhetspoliti, og i det ligger det blant annet at man skal møte det samme politiet uansett hvor i Norge man befinner seg. I lys av dette, kan man argumentere med at sterkere sentral styring i så måte er et gode.

Er det slik at det lokalt forankrede, med sin tilhørighet og forpliktelse hos lokalsamfunnet står på den ene siden, mens det sentraliserte på sin side har sin lojalitet til sentrale myndigheter? Det er nok en forenkling, men vår opplevelse er i alle fall at endringsviljen faller ettersom man beveger seg bort fra de store byene. Dette kan kanskje ha sammenheng med at det er her det er mest å tape. I nærpolitireformen vises det til at nærpolitimodellen er en grunnleggende verdi for politiet og at den er videreført «om enn noe moderert». Reformen utdyper ikke hva som er moderert, men nøyer seg med det som fremstår som et språklig forbehold. Et forbehold som skal vise seg å være nødvendig. For nærpolitimodellen har som forutsetning at politiet er lokalt forankret. Politiet skal være desentralisert, integrert i lokalsamfunnet og ha et sivilt preg. Vi har imidlertid vist til at det er kryssende hensyn å ta, og det er vanskelig å gi noe entydig svar på om endringene vil være til det bedre. Kun historien vil vise om de tilsiktede endringene og nye arbeidsformer vil kompensere for det uønskede, men tilsynelatende uunngåelige tapet av lokal forankring.

Det kan imidlertid være vanskelig å kompensere for tapte verdier. Det kan skje både tilsiktet, og mer som en konsekvens av endringer som ikke kan få en annen virkning. For et

verdigrunnlag er mer enn prinsipper. Prinsippene er til for å rettlede og vise vei. De skal sørge for at vi tenker oss om to ganger før vi handler i strid med de, slik at vi ikke rører ved noe som i utgangspunktet skal være urørlig. Kanskje diskusjonen først og fremst burde handle om hva slags politi vi vil ha og hvor politiet skal føle sin tilknytning og høste sin tillitt. Kanskje det også handler om hvem vi ønsker politiet skal være til for. Norge er et langstrakt land, med ulike utfordringer i by og bygd. Et politi med sterk tillitt i lokalsamfunnet og hvor både lokalmiljøet og politiet føler en gjensidig forpliktelse til hverandre er en verdi som fortjener at man tenker seg grundig om før man går bort i fra den.

Litteraturliste

Andenæs, J. & Fliflet, A. (2006). *Statsforfatningen i Norge* (10. utg.) Oslo: Universitetsforlaget.

Dallan, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving* (3.utg.) Oslo: Gyldendal.

Det kriminalitetsforebyggende råd. (2016, 14. mars). *Ressursside for koordinatører*. Hentet 14. mars 2016 fra: <http://www.karad.no/slt>

Egge, M., Ganapathy, J. (2012). *Snakk om tillitt!*. I P. Lagestad (Red.) *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv* (s. 52-68) Oslo: Gyldendal akademisk.

Ellefsen B. (2013, 2. juli). *Det politianalysen ikke sier noe om*. Dagsavisen. Hentet 15. april fra:<http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/det-politianalysen-ikke-sier-noe-om-1.457006>

Finstad, L. (2000). Politiblikket. Oslo: Pax Forlag

Hoff, P. T. & Helgesen, O. (2012). *Evaluering av prøveordning i Follo politidistrikt*. Høvik: Agenda Kaupang AS.

Hansen, T. (2015) Sentralisering. I Store norske leksikon. Hentet 08.09.16 fra: <https://snl.no/sentralisering>

Innst. S. Nr. 145 (2005-2006). *Innstilling til stortinget fra justiskomiteen*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2005-2006/inns-200506-145/1/>

Johannessen, A., Tufte, P.A. & Kristoffersen, L. (2010) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4.utg.) Oslo: Abstrakt

Jor F. (1980). *Politi I Norge: Norsk politiforbunds 75-års jubileumsskrift*. Oslo: Politiforbundet

Kjølsrød, L. (2014, 4. Mars) *Lokalsamfunn*. Hentet fra 22. Februar 2016 fra <https://snl.no/lokalsamfunn>

Larsson, P (2002). *I lovens grenseland*. I Runhovde, S. R. (Red.), *Tillit til politiet* (1. Utg., s. 7-8). Oslo: PHS forskning.

Loe, E. G. (2015). *Politiets patruljetjeneste: opprettholdelse og styring av politiets lokale forankring og forebyggende kapasiteter innenfor rammene av en ny, sentralisert politietat* (Masteroppgave, Politihøgskolen i Oslo). Hentet fra https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/298998/master_Loe_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nilsen, E. J. (2015). *Et sentralisert næropoliti er en selvmotsigelse som bare bekrefter den enorme avstanden mellom skrivebord og virkelighet*. Rana Blad 23.april 2015. Hentet 16. april 2016 fra: <http://www.ranablad.no/politireform/politi/leserbrev/et-sentralisert-narpoliti-er-en-selvmotsigelse-som-bare-bekrefter-den-enorme-avstanden-mellom-skrivebord-og-virkelighet/o/5-42-47474>

Nilstad, M. (2000). *Publikumsrettet politiarbeid: generell del*. Høvik: Vett og Viten AS

Nilstad, M. (2005). *Etikk: Politilære*. Høvik: Vett og Viten AS

NOU 2013:9. (2013). *Et politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*. Oslo: Justis og beredskapsdepartementet.

Olsvik, E.H. (2013) *Vitenskapsteori for politiet: Tenkemåter i kunnskapsstyrt politiarbeid*. Oslo: Gyldendal.

Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet*. Hentet 5. mai 2016 fra <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963>

Prop. 61 LS. (2014-2015). Endringer i politiloven mv. Trygghet i hverdagen – nærpelitireformen. Oslo: Justis og beredskapsdepartementet.

St.meld. nr. 42 (2004-2005). *Politiets rolle og oppgaver*. Oslo: Justis- og politidepartement.

Tilley, N. (2012). Modern approaches to policing: *community, prolem-oriented and intelligence-led*. I T. Newburn (red.), *Handbook of Policing* (2 utg. s.373-404).

Selvvalgt litteratur (335 sider):

Dallan, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving* (3.utg.) Oslo: Gyldendal. (s.111-113)

Hoff, P. T. & Helgesen, O. (2012). *Evaluering av prøveordning i Follo politidistrikt*. Høvik: Agenda Kaupang AS. (s.26-40)

Innst. S. Nr. 145 (2005-2006). *Innstilling til stortinget fra justiskomiteen*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2005-2006/inns-200506-145/1/>

Larsson, P (2002). *I lovens grenseland*. I Runhovde, S. R. (Red.), *Tillit til politiet* (1. Utg., s. 7-8). Oslo: PHS forskning.

Nilstad, M. (2000). *Publikumsrettet politiarbeid: generell del*. Høvik: Vett og Viten AS

NOU 2013:9. (2013). *Et politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*. Oslo: Justis og beredskapsdepartementet. (s.9-143 og s.162-189)

Prop. 61 LS. (2014-2015). Endringer i politiloven mv. Trygghet i hverdagen – nærpoltireformen. Oslo: Justis og beredskapsdepartementet. (s.5-54 og s.59-80)

St.meld. nr. 42 (2004-2005). *Politiets rolle og oppgaver*. Oslo: Justis- og politidepartement. (s.9-63)

Tilley, N. (2012). Modern approaches to policing: *community, problem-oriented and intelligence-led*. I T. Newburn (red.), *Handbook of Policing* (2 utg. s.373-404).